

La immersió necessita oxigen

L'evidència que el català té cada vegada més dificultats per a mantenir-se com a llengua vehicular de l'ensenyament a Catalunya ha dut el Departament d'Educació de la Generalitat a presentar un pla per a l'actualització de la immersió lingüística. Però la proposta presentada pel conseller Ernest Maragall no acaba de convèncer els sectors educatius.

No cal fer cap estudi sociològic per veure que la presència del català a moltes aules escolars de Catalunya ha retrocedit. Aquesta evidència ha fet que el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya presentés el "Pla per a l'actualització de la metodologia d'immersió en el present context sociològic". Segons el conseller Maragall, el pla s'aplicarà durant el període 2007-2013. De moment, el conseller ha anunciat que es pretén estendre la immersió lingüística a totes les etapes de l'educació primària i preveu que els instituts incorporin "mecanismes per a consolidar l'ús del català assolit en l'educació primària". El Departament formarà 3.000 mestres perquè puguin aplicar nous mètodes que reforcin la immersió lingüística als centres escolars. Tot plegat, amb un pressupost inicial de 2,3 milions d'euros per als tres cursos vinent.

L'ofec de la immersió. La immersió lingüística a les escoles de Catalunya sempre ha estat valorada com un dels èxits col·lectius més importants per part de totes les formacions que es reivindiquen de tradició catalanista. Es va començar a aplicar a Catalunya el curs 1983-1984. Primerament, en aquelles àrees de població predominantment castellanoparlant, provinents de les onades d'immigració espanyola de la segona meitat del segle passat. Progressivament, es va anar estenent, amb el consens de tota la comunitat educativa (mestres, pares d'alumnes,

administracions...) fins a pràcticament tots els centres educatius.

L'èxit de la immersió lingüística, com a model d'integració social, ràpidament es va fer evident pels atacs que hi va adreçar l'espanyolisme, des de diversos fronts. Només cal recordar aquella portada de l'ABC: "Como Franco, pero al revés", amb una fotografia de Jordi Pujol, que feia referència a una suposada imposició del català sobre el castellà. De fet, en gran mesura, el partit Ciutadans - Partido de la Ciudadanía té en la immersió lingüística a les escoles un dels seus grans espantalls. I ara alguns mitjans de comunicació espanyols han començat un nou episodi per al setge contra la immersió. Només un exemple curt il·lustra la visceralitat que desperta la qüestió. Juan Carlos Girauta, al diari digital *Libertad Digital*, diu, en relació amb l'intent d'estendre l'ús social del català entre els alumnes: "Teniendo en cuenta que se trata de torcer la voluntad de los infantes para que no deseen hablar en castellano en el patio o en la calle, las adhesiones voluntarias de Maragall Segundo, la sensibilidad e inteligencia que espera del alumnado, despiden un hedor estaliniano o fascista que marea. También recuerdan a uno de esos psicópatas violadores: 'Si es por tu bien, si te va a encantar...'" Aquesta reflexió —que no és delictiva perquè no es refereix al rei d'Espanya, sinó a un conseller de la Generalitat de Catalunya— indica el rebuig que aixeca en sectors polítics i mediàtics espanyols la immersió lingüística. Un

discurs que a Catalunya sembla extraplanetari, però que ha mogut sovint l'administració catalana a actuar amb peus de plom per no donar ales als sectors més espanyolistes.

Precisament, alguns sectors educatius consideren que aquesta prudència de l'administració ha perjudicat els resultats de la immersió. "En algunes ocasions a Catalunya hem confós no voler imposar el català amb el fet de deixar d'atendre la necessitat que tots els nens tinguin les mateixes oportunitats", diu un mestre d'escola d'un barri de Barcelona. I afegeix que "aprendre català és una qüestió d'igualtat d'oportunitats i de cohesió social".

Bé per aquesta prudència, bé per la falta de recursos públics en matèria educativa, el fet és que diversos sectors implicats en l'àmbit educatiu reconeixen que la immersió lingüística s'ha relaxat en alguns centres i, a la secundària, és pràcticament inexistent.

Cal afegir-hi encara les noves onades immigratòries, ara de fora d'Espanya, que han modificat la demografia catalana i que han sobrecarregat el sistema educatiu.

D'aquesta manera, la immersió del català a les escoles ha arribat a una situació d'ofec que la fa difícilment viable. És en aquest context que apareix la nova mesura del Departament.

Falta de concreció. Malgrat que pràcticament tothom a Catalunya coincideix a dir que cal revisar i reforçar el valor pedagògic i social de la immersió, hi ha qui considera que la proposta feta per l'executiu català és massa poc concreta. Així, el sindicat USTEC-STEs, majoritari dins de l'ensenyament públic a Catalunya, valora positivament que l'administració es prengui aquest interès per la llengua a l'ensenyament, "especialment a secundària", i el fet "de no cedir en l'ús vehicular del català com a llengua d'aprenentatge i de relació als centres educatius". Però considera que el Departament ha de concretar més la proposta, tant pel que fa a programes de formació de professorat, com a les

tipologies dels centres que es triaran, com al paper de la inspecció educativa, etc. I també creu que cal concretar més l'actuació a l'ensenyament secundari, on mai no s'ha aplicat amb coherència la immersió lingüística.

Aquest sindicat també considera que l'anàlisi que fa el Departament sobre la situació del català a les aules és incompleta, perquè la lliga exclusivament al fenomen de la nova immigració i de l'alumnat nouvingut. Per a aquest sindicat, també s'ha d'entendre que "el retrocés experimentat aquests anys, especialment a la secundària, s'ha originat per la pressió d'entorns on no s'han assolit del tot els objectius que havia marcat, ara fa 25 anys, el model lingüístic escolar." Per això aquest sindicat defensa que el pla no solament s'ha d'adreçar als nouvinguts, sinó que ha d'anar molt més enllà. La primera immersió no es va tancar bé, afirmen, i hi ha hagut una certa reculada. Segons l'anàlisi d'aquest sindicat, els nouvinguts agreugen una situació que ja hi havia prèviament, perquè la immigració d'avui, molt sovint, es concentra en entorns on l'ús social del català ja era mínim.

Entre les coses que cal concretar, a parer d'aquest sindicat, hi ha la vinculació i els mitjans que es destinaran a les iniciatives que ja funcionen, dedicades a normalitzar l'ús del català (a més d'uns altres aspectes), com ara les aules d'acollida. Actualment, USTEC considera que els mitjans destinats a aquestes aules de reforç són insuficients. Per exemple, es destina un professor per als primers nou alumnes, en cada una d'aquestes aules. Però el segon professor no es proporciona fins que no hi ha 25 estudiants. De manera que, en molts casos, quan en una aula d'acollida hi ha més de nou alumnes, el professor es troba obligat a subdividir el grup per poder-hi aplicar una atenció una mica personalitzada. Així doncs, cada alumne acaba rebent menys hores de classe especial. Això fa que, al cap dels 24 mesos de reforç educatiu en una aula, aquest alumnat s'incorpori al grup-classe sense haver obtingut prou coneixements necessaris per a afrontar l'ensenyament general i passi a engruixir el nombre d'alumnes amb problemes educatius.

Precisament per a encarar el fracàs

escolar a les aules —els professionals de l'ensenyament prefereixen anomenar-lo "fracàs social"—, el professorat considera que l'eina indispensable és un tractament més específic. Un tractament específic que es pot fer més bé amb el desdoblament de grups, per a atendre les necessitats i els ritmes d'aprenentatge dels diferents alumnes. En aquest sentit, USTEC considera que algunes iniciatives que ha pres el Departament d'Educació han perjudicat aquesta pràctica. És el cas de la implantació de la sisena hora lectiva. La mesura, que ha estat molt ben rebuda per les famílies, ja que millora la conciliació de l'horari escolar amb el laboral dels pares, ha estat aplicada amb menys recursos dels que feien falta, segons aquest sindicat. D'acord amb aquestes fonts, l'augment de la sisena hora i la redistribució dels horaris lectius del professorat no han anat acompanyades

d'un creixement suficient de les plantilles del professorat per a mantenir les "hores d'atenció individualitzada i el tractament de la diversitat", bàsicament, fetes a partir del desdoblament de grups. Per tant, consideren que aquesta falta de recursos també afecta la normalització del català entre els alumnes.

La comunitat educativa creu que el pla per a l'actualització de la immersió ha d'anar molt més enllà de la formació de professorat, perquè en la normalització de la llengua hi intervenen factors que ultrapassen el marc educatiu. De manera que, veient els resultats de la primera immersió lingüística, caldrà emprendre mesures socials molt ambicioses si hom vol modificar també alguns contextos socials que incideixen directament sobre les escoles.

Enric Rimbau